

circulaire economie

Circulair beleid:

stappenplan om circulariteit op te nemen
in de nieuwe meerjarenplanning

Circulaire economie in jouw beleid: hoe begin je eraan?

De VVSG en Vlaanderen Circulair willen lokale besturen ondersteunen om circulariteit op een structurele manier in hun beleid te verankeren. Dit stappenplan biedt inspiratie om circulaire economie in de Beleids- en Beheerscyclus (BBC) op te nemen. We leggen het proces stap voor stap uit en passen de theorie toe op voorbeelden om je zo op weg te helpen. Het doel? Jouw gemeente klaarstomen voor een circulaire toekomst.

Dit document is een leidraad. De voorbeelden zijn niet exhaustief en kunnen naar eigen inzicht worden toegepast. De VVSG blijft werken aan aanvullende ondersteuning, thematische toelichtingen en dergelijke. Heb je vragen of suggesties? Neem contact op via elke.detaeye@vvsq.be.

Wat is circulaire economie?

“Een circulaire economie is een economie waarin we duurzame materialen en producten zo lang en hoogwaardig mogelijk blijven inzetten. Dat gebeurt via allerlei strategieën, lang voor de recycling fase.”

Voor meer informatie raadpleeg de website van [Vlaanderen Circulair](https://vlaanderen.circulair.be).

Inhoud

Waarom circulariteit opnemen in de BBC?	3
Stappenplan toegelicht	4
Stap 1: Ken je context	4
A. Acties en projecten uit de vorige legislatuur	4
B. Lange termijn engagementen	4
Stap 2: Omgevingsanalyse	4
Stap 3 Bestuursakkoord	5
Stap 4 Meerjarenplanning	5
Stappenplan toegepast	6
Voorbeeld 1: mobiliteit	6
Voorbeeld 2: Bouwen en renovatie	7
Voorbeeld 3: Aankoopbeleid	8

Waarom circulariteit opnemen in de BBC?

Veel Vlaamse gemeenten zetten al stappen richting een circulaire economie. Denk aan deelinitiatieven, multifunctionele gebouwen, herinrichten van parochiekerken of hergebruik van water. Ook bovenlokale overheden geven steeds meer aandacht aan het thema. Wil jouw gemeente circulaire economie structureel opnemen of werk je graag verder rond de reeds genomen stappen? Dan is het slim om circulariteit op te nemen in de BBC. De BBC omvat namelijk de inhoudelijke en financiële planning, uitvoering en evaluatie van jouw lokaal beleid.

De VVSG helpt je met dit stappenplan op weg. We passen de aanpak toe op drie voorbeelden.

1. Circulaire mobiliteit
2. Circulair bouwen en verbouwen
3. Circulair aankopen.

Hieronder vind je een visueel overzicht van de vier stappen en hoe je hierbij circulariteit kan integreren.

Stappenplan toegelicht

Stap 1: Ken je context

Circulariteit kent vele toepassingen. Heel wat gemeenten passen het al toe in hun werking, soms zonder het zo te benoemen. Net daarom is het belangrijk om inzicht te krijgen in de ervaringen die jouw gemeente heeft al met het thema.

A. Acties en projecten uit de vorige legislatuur

Sommige subsidieoproepen, zeker vertrekkende uit Vlaanderen Circulair, vragen om circulaire principes toe te passen. Het is dus mogelijk dat jouw gemeente dit reeds heeft gedaan. Misschien nam jouw gemeente deel aan een Green Deal waarin circulariteit centraal stond. Of jouw gemeente startte zelf een project op en achtte een doordacht materialengebruik hierbij als cruciaal. Inventariseer welke acties en projecten succesvol waren, overweeg of je die verder kunt uitbreiden of verdiepen. Leer ook uit de projecten die minder succesvol waren.

B. Lange termijn engagements

Als gemeente dien je diverse documenten op te maken op vraag van de Vlaamse overheid om zo een langetermijnstrategie te hebben. In sommige plannen worden circulariteitselementen opgenomen. Bekijk dus of jouw gemeente circulariteitsprincipes heeft opgenomen in haar plannen zoals:

- Klimaatactieplannen (SECAPs): 84 van de 264 onderzochte plannen bevat doelstellingen rond circulariteit¹
- Hemelwater- en droogteplannen
- Langetermijnrenovatiestrategie

Stap 2: Omgevingsanalyse

De omgevingsanalyse is een verplicht onderdeel van de BBC. Als gemeente heb je de vrijheid om deze analyse naar eigen inzicht in te vullen. In een omgevingsanalyse bespreek je de trends en ontwikkelingen op lokaal niveau, evenals hun impact op de gemeente ondersteund door relevante cijfers.

Circulariteit is een concept dat soms moeilijk meetbaar is in concrete cijfers te vertalen is. Toch kunnen de verschillende strategieën vervat zitten in de omgevingsanalyse. Bij de thematische fiches tonen we aan hoe circulariteit deel kan uitmaken van de omgevingsanalyse.

¹ Dit onderzoek vond plaats in 2024, voor de fusies die na de verkiezingen van 13 oktober 2025 plaatsvonden.

Stap 3 Bestuursakkoord

Een bestuursakkoord weerspiegelt de visie van het nieuwe bestuur op haar gemeente. Niet alle akkoorden benoemen circulariteit expliciet, maar dit hoeft geen obstakel te zijn. Zoek naar doelen of strategieën waar circulariteit een ondersteunende rol kan spelen.

Hieronder twee voorbeelden van een bestuursakkoord met een **expliciete aanpak**:

“We blijven alle initiatieven rond circulaire economie ondersteunen en onderzoeken of dit ook kan voor nieuwe, bijkomende initiatieven”

Of

“We profileren onze gemeente als pionier in de circulaire economie. We implementeren de principes in onze projecten.”

Stap 4 Meerjarenplanning

Het meerjarenplan is de basis van het beleid van de legislatuur. Circulariteit kan je op diverse manieren integreren. Als jouw gemeente het thema breed wil opnemen kan dit door hier een aparte beleidsdoelstelling van te maken. Je kunt circulariteit opnemen in verschillende actieplannen en acties, met de nodige middelen, binnen diverse beleidsdoelstellingen.. Ook aan reeds aangegane engagementen kan je het circulair beleid koppelen.

Hieronder enkele voorbeelden van een **algemene aanpak**:

a) Gekoppeld aan het klimaatactieplan (SECAP):

- Beleidsdoelstelling: De gemeente streeft de doelstellingen van het Burgemeestersconvenant na
- Actieplan (korte omschrijving): De gemeente stimuleert circulaire economie
- Actie: Ondersteunen opstart initiatief circulaire economie (bv. Kringwinkel, deelinitiatieven)

b) Gekoppeld aan de SDG's

- Beleidsdoelstelling: De gemeente is milieuvriendelijk, klimaat robuust en streeft de 17 ontwikkelingsdoelstelling na
- Actieplan: De gemeente voert een geïntegreerd klimaatbeleid met het oog op klimaatneutraliteit tegen 2050
- Actie: We stimuleren lokaal produceren en kopen, circulaire economie en cradle to cradle en ondersteunen concrete acties

c) Gekoppeld aan de Afvaldoelstellingen

- Actieplan: De gemeente reduceert de hoeveelheid restafval per inwoner
- Actie: We stimuleren circulair aankopen bij burgers, ondernemingen en verenigingen.

Stappenplan toegepast

Voorbeeld 1: mobiliteit

Wil je als gemeente meer inzetten op circulariteit binnen het gemeentelijke mobiliteitsplan? Dan kan dit onder andere door actief te werken rond deelmobiliteit.

Stap 1: Ken je context

- Jouw gemeente plaatste de afgelopen legislatuur deelfietsen (*actie*)
- Jouw gemeenten ondertekende het Lokaal Energie- en Klimaatpact 1.0 (LEKP) en zette in op de uitvoering van de doelstelling “2 deelwagens per 1000 inwoners” (*lange termijnstrategie*)

Stap 2: Omgevingsanalyse

- In onze gemeente stond begin 204 de teller op ongeveer [...] autodelers, het aantal autodeelplaatsen bleef weliswaar ongewijzigd. Door de plaatsing van deelfietsen aan het station telt onze gemeente nu [...] gebruikers van deelfietsen.

Stap 3: Bestuursakkoord

- “We moedigen deel-rijden aan”
- “Het gebruik van deelsystemen voor auto’s (en fietsen) wordt gepromoot zoals vermeld staat in ons klimaatplan. Een bestaande parkeerplaats kan worden omgevormd tot een autodeel staanplaats.”

Stap 4: Meerjarenplanning

- Beleidsdoelstelling: De gemeente ontwikkelt een mobiliteitsbeleid waarin verkeersveiligheid en leefbaarheid centraal staan
- Actieplan: structurele en sensibiliserende maatregelen die de verkeersleefbaarheid verhogen
- Actie 1: We evalueren het huidige fietsdeelproject en sturen waar nodig bij en bouwen verder uit waar nodig.
- Actie 2: We breiden het bestaande autodeelproject uit

Voorbeeld 2: Bouwen en renovatie

Wil je als gemeente meer inzetten op circulariteit bij de eigen bouw- en renovatieprojecten? Of wil je jouw inwoners hierin ondersteunen? Dan bieden we hieronder enkele voorbeelden van hoe je dit kan doen.

Stap 1: Ken je context

- Bij de renovatie van de sporthal werd er nagedacht over hoe dit gebouw door meerdere partijen gebruikt kan worden (*actie*)
- Na de fusie werd het oud gemeentehuis omgevormd tot een nieuwe bibliotheek waar ook andere gemeentelijke diensten een plaats kregen (*actie*)
- In het gemeentelijk klimaatactieplan (SECAP) werden specifieke acties opgenomen om circulair (ver)bouwen te stimuleren bij de inwoners (*langetermijnstrategie*)

Stap 2: Omgevingsanalyse

- De gemeente ondernam actie om de bestaande woningen in de gemeente duurzamer en energiezuiniger te maken. De renovatiegraad in de gemeente bedraagt [...] %
- De gemeente inventariseert het aantal leegstaande woningen en gebouwen. In 2024 waren er [...] dossiers van leegstaande woningen en [...] dossiers van leegstaande gebouwen
- De gemeente is eigenaar van [...] gebouwen. Per gebouw wordt een overzicht gegeven van de bezettingsgraad.

Stap 3: Bestuursakkoord

- “We maken een inventaris van beschikbare infrastructuur (cultuur, sport, jeugd) en organiseren een deelplatform. Daarbij onderzoeken we leegstaande infrastructuur en stimuleren hierbij pop-ups, tijdelijke en minder tijdelijke vrijplaatsen en ontwikkelen hierbij een creatieve invulling van deze panden.”

Stap 4: Meerjarenplanning

- Beleidsdoelstelling: Bouwen aan een gemeente waar het aangenaam wonen en leven is voor alle leeftijden
- Actieplan: Bouwen aan een duurzame en klimaatbestendige gemeente
- Actie 1: Om de voorbeeldfunctie van de gemeente te versterken en duurzame oplossingen dichterbij de burger te brengen neemt de gemeente initiatief om te innoveren in de eigen infrastructuur. Als gemeente zetten we actief in op projecten die circulaire principes. Er zal in een van de te realiseren infrastructuurprojecten één of meerdere van deze principes toegepast worden.
- Actie 2: De gemeente biedt via diverse manieren informatie aan de burgers om circulair (ver)bouwen te stimuleren

Voorbeeld 3: Aankoopbeleid

Je kan als gemeente meer inzetten op circulariteit via het gemeentelijk aankoopbeleid. Hieronder tonen we aan hoe je dit in jouw beleid kan verankeren.

Stap 1: Ken je context

- Jouw gemeente nam deel aan de Green Deal Aankopen (*actie*)
- Alvorens nieuw kantooormateriaal aan te kopen bracht jouw gemeente het gebruik ervan in kaart en kon zo de hoeveelheid verminderen (*actie*)
- Bij de overheidsopdracht 'renovatie van de sporthal' werd er gevraagd om het hergebruik van de materialen te optimaliseren (*actie*)

Stap 2: Omgevingsanalyse

Het gemeentelijk aankoopbeleid komt niet expliciet aan bod in de omgevingsanalyse, maar vormt wel een rode draad doorheen dit document. Aan de hand van de toepassingen in de andere voorbeelden, krijg je inzicht in hoe circulair aankopen in jouw omgevingsanalyse vervat kan zitten.

Stap 3: Bestuursakkoord

- “We behouden een duurzaam aankoopbeleid, met belang voor maatschappelijk verantwoord ondernemen, ecologische voetafdruk en sociale activering. We gebruiken maximaal korte ketenproducten”
- De transitie naar een meer circulaire economie is een complexe maar noodzakelijke uitdaging. De gemeente gaat slimme partnerschappen aan, bevordert circulaire tewerkstelling en stimuleert innovatie.”

Stap 4: Meerjarenplanning

- Beleidsdoelstelling: De gemeente verduurzaamt haar productie- en consumptiepatronen
- Actieplan: We zetten in op circulaire aankopen waar mogelijk
- Actie 1: We verduurzamen ons aankoopbeleid en houden hierbij o.a. rekening met circulariteit. Dit doen we door gebruik te maken van de ambitiekaart circulair aankopen
- Actie 2: We verduurzamen ons aankoopbeleid en houden hierbij o.a. rekening met circulariteit. Concreet zal de gemeente volgende principes hiervoor hanteren (waar mogelijk) (i) gebruiksduur verlengen en (ii) design met oog op recyclage. Dit wordt gedaan binnen het wettelijk kader.

Meer info

- Op [de VVSG-website](#) biedt de VVSG verdere toelichting over wat circulariteit betekent voor lokale besturen.
- Vlaanderen circulair biedt ook heel wat inspiratie naar lokale besturen toe op de website [Lokaal Circulair](#).
- Praktijkvoorbeelden: [praktijkendatabank VVSG](#) en [de doenersdatabank van Vlaanderen Circulair](#)
- [Ambitiekaart circulair bouwen](#)

